

**Concerto
BUDAPEST**

MOCSÁRI 60

Tisztelgés
Kocsis Zoltán
születésének
70. évfordulója előtt

2022. OKTÓBER 17. 19.30

Pesti Vigadó

LISZT

2. (A-dúr) zongoraverseny, S. 125

LISZT

Haláltánc, S. 126

-szünet-

LISZT

1. (Esz-dúr) zongoraverseny, S. 124

LISZT

Magyar fantázia

Közreműködik:

Mocsári Károly zongora

Concerto Budapest

Vezényel:

Dubóczky Gergely

„Hatvanadik születésnapomra szeretném magam és a közönséget meglepni a hozzám legközelebb álló zeneszerző, Liszt Ferenc zongoraversenyeivel, egyúttal adózva a számomra legnagyobb zongorista, Kocsis Zoltán emlékének, aki az idén lenne hetvenéves” – ajánlja a közönség figyelmébe különleges koncertjét Mocsári Károly, aki még a Zeneakadémián kötött életre szóló barátságot Kocsis Zoltánnal. Mindketten kitüntetett figyelmet szenteltek Liszt Ferenc műveinek, és erről tanúskodik ennek az ünnepi hangversenynek a programválasztása is: a két nagy zongoraverseny, az Esz-dúr és az A-dúr koncert mellett megszólal két emblemikus darab, amelyekben ugyancsak a zenekar és a zongora összjátéka kerül a középpontba.

TISZTELT KÖZÖNSÉGÜNK!

Az idei évadban szeretnénk a koncertjeinken elhangzó műveket és alkotókat még közelebb hozni Önökhöz, ezért a Concerto Budapest műsorfüzetei megújultak. Felkértük a Baráti Társaságunk néhány zenerajongó és a klasszikus zenei koncertek törzsközönségéhez tartozó tagját, hogy személyes reflexióikat és zenetörténeti ismereteiket egyesítve ajánlókat fogalmazzanak meg. Szerzőink között szerepelnek olyan barátaink, akik maguk is aktívan részt vesznek a zenei életben, mások pedig civil foglalkozásuk mellett a szabadidejüket töltik évtizedek óta rendszeresen a hangversenytermekben. Érdekességeket, egyéni értelmezéseket és emlékeket egyaránt megemlítenek programajánlójukban. Fogadják szeretettel ezeket a személyes hangvételelű műismertetőket.

LISZT Ferenc 1. és 2. zongoraverseny

Vajda
János

40 éves koromig kínzó helyhiány akadályozta a lemezgyűjtést. Bármit megszerelve, ha később jobb előadást találtam belőle, cserélnem kellett. Több Liszt-zongoraverseny LP váltotta egymást már nálam, amikor szembejött Richter és Kondrashin 35 mm-es szalagra vett analóg felvétele a Londoni Szimfonikusokkal Philips lemezen. Máig nem hallottam ennél nagyszerűbbet.

Liszt nem volt Dvořák-szerűen dallamköltő, zenéje dallam szempontból nehézkes. Érdekes az összehasonlítás Mendelssohnnal, akinek dallamgazdag, tiszta szövetű, napok alatt irt g-moll zongoraversenyét Liszt szívesen adta elő.

Liszt ugyanazon évben jegyzi le több versenymű vázlatát, de felhagyott a folytatással. Mindkét végleges zongoraversenyét negyedszázad alatt újrakomponálta, még a bemutatók után is átdolgozta. Ugyanis fiatalon Európa szerte imádott előadóként briliáns zongoraszólókat adott, sokat improvizált, ismert művek parafrázisait játszotta, ötleteit utólag jegyezte le és használta fel, vagy elvetette. Korán, 39 évesen mondott búcsút a vándorelőadói életformának, mert kinevezték a weimari zenekar vezetőjének, amivel végre tapasztalatot szerezhetett a hangszerek és hangszercsoportok hatásos használatához. Más formátumokhoz képest kevés zenekari műve, amiket már az utókornak szánt, hosszú vajúdás eredménye. Valamennyi remekmű, olykor jellegzetes Liszti témák variációival, ciklikus formákkal, újító harmóniákkal.

A különleges szünettelenséghez is sok kísérletezést követő módosítások után jutott, Schumann és Moscheles Konzertstückjeit és Schumann hozzáfűzött gondolatait megismerve.

Így a versenyművek 4 és 6 eltérő karakterű része összeolvasztott tételeként emelik ki a hangulati kontrasztokat: fenséges gyors, lassú, élénk gyorsas és harcias gyors részek az Esz-dúrban és nagyon lassú, izgatottan gyors, mérsekeltén gyors, inkább gyors, harcias, de kevésbé gyors „tételek” az A-dúrban. A hasonlóságok és különbségek vonzzák egy párba a zongoraversenyeket, amiért nagyon szeretem egymás után hallgatni őket. Az Esz-dúrban dominál a bravúros zongoraszólam, az A-dúrban kevésbé bőkezű a szolista technikai eszközeivel, gyakran fafűvósok és vonósok kísérője lesz, nem uralja a tematikus anyagot, nem is játssza a témákat eredeti formájukban.

A harmóniai és formai újdonságokat a csillogás ellenére kevésbé értette meg a szakma, Hanslick pl. az Esz-dúr 3. egységét indító és visszatérő triangulum miatt gúnyosan triangulum versenyműnek nevezte, pedig az az egység Mendelssohn tündérzenéjének rokona.

Brendel Liszt *félreértve* című esszéjében felismeri: Liszt munkásságában jelen van a töredékes; zenei érvelése gyakran nem jut végkifejletre. De vajon nem a töredék a romantika legtisztább formája? Liszt a formai kritikákra válaszolta: „Az új bor új palackokat követel.”

LISZT Ferenc

Liszt: Haláltánc

Körner
Tamás

Liszt élettársa, a neki három gyermeket szülő Marie d'Agoult társaságában 1838-ban járt Pisában. Jó turistaként megnézték a ferdetornyot, a keresztelőkápolnát, de ami igazán mély hatást gyakorolt a zeneszerzőre, az a nagy temető falán látható két freskó, *A halál diadala* és *az Utolsó ítélet*. A benyomások szülte első zenei jegyzetei már nem sokkal a pisai út után bekerültek jegyzetfüzetébe (akkor még a *Zarándokévek* itáliai ciklusába szánta), de a *Haláltánc* címet kapó versenymű csak 1849-ben készült el. Liszt nem volt elégedett: a darabot több átdolgozás után csak 1865-ben adta ki, bemutatója Hans von Bülow szőlőjével Hágában volt. A *Haláltánc a Dies iræ* (a harag napja) gregorián dallamára épül. A 13. század első felében keletkezett *Dies iræ* szövegének szerzője Celanói Tamás ferences szerzetes volt. 19 háromsoros, páros versszakot foglal magába, de a zeneszerzők többnyire csak az első háromsoros versszakhoz tartozó dal-

lamot dolgozzák fel, olykor csupán az első hangokat. A zenetörténet folyamán a Dies irae dallama (hogy ki a szerző, máig nem tudjuk) eggyé vált a halál zenei megjelenítésével. Puritán egyszerűsége miatt elsőrangú alapanyag a variáció műfajához. Liszt – a zenetörténetben először – teljesen önálló művet alkotott a gregorián sequentia dallamára. Az itt megjelenő halálábrázolás még nem a késői Liszt-művekre jellemző belenyugvó, rezignált, kiábrándult hang, sokkal inkább a téma drámai, infernói oldalát helyezi előtérbe. Liszt a velejénél ragadja meg a halálélmény ábrázolását, egyben hidat épít a múlt és jövő között: a gregoriántól a már-már bartóki effektusokig. (Nem véletlen volt Bartók egyik kedvenc darabja.) A szinte mániákus motorikus löktetés, a zongora akkoriban úttörőnek számító ütőhangszerszerű alkalmazása, a variációs kompozíció művészi felépítése tökéletesen szolgálja az eszmei mondanivalót.

LISZT Ferenc

Magyar fantázia

Liszt évtizedekig dolgozott *Magyar rapszódia*k című zongoraciklusán, amelyben szándéka szerint magyar népzenet dolgozott volna fel, de a valódi magyar népdalkincs akkoriban még nem volt ismert. Ezért valójában a magyar cigányok által játszott zenéket és verbunkosok dallamait használta fel darabjaihoz. A sorozat tizenöt, különböző időben született darabból állt. A X. füzet 21. darabjának felhasználásával írta a *Magyar fantázia* című zongoraversenyt, 1852-ben, weimari éveiben. A virtuóz darab a cigányegyüttesek játékaiból ellesett, szimfonikus zenekarra adaptált stílusban dolgozza fel a felhasznált magyar népies melódiákat, verbunkos dallamokat, táncokat, bevezetve a műzenébe a magyar zenében ismert lassú–friss tételpárt. A mű bemutatója 1853. június 1-jén volt a pesti Nemzeti Színházban, maga Liszt nem vett részt az előadáson. A zongoraszólót tanítványa és későbbi veje, Hans von Bülow játszotta, a karmester Erkel Ferenc volt. Ugyanezen a hangversenyen egy másik Liszt mű is elhangzott, a Beethoven műve nyomán keletkezett *Athén romjai* fantázia. Ma már mulatságosan hangzik, de akkoriban nem számított ritkaságnak, hogy a két Liszt darab egy francia vígjáték, a *Párizsi naplopó* felvonásai után szólalt meg. Hogy a közönség és a kritika mit tartott fontosnak, jól mutatja a *Hölgyfutár* című lap beszámolója a két Liszt-ősbemutatót is tartalmazó estről: „A párizsi naplopó érdekessé vált Bulyovszkyné gyönyörű játéka által, ki ezúttal Józsit keményesíté. A közönség minden jelenet után zajos tapsokkal halmozá e jeles kedvencét. Bülow jól adá elő Liszt műveit zongorán, s méltó tetszésben részesüle.”

MONDAY 23 OCTOBER 2022 19:30 | PESTI VIGADÓ

MOCSÁRI 60

Tribute on the 70th anniversary
of the birth of Zoltán Kocsis

LISZT: Piano Concerto No. 2 in A major, S. 125

LISZT: Totentanz (Dance of the Dead), S. 126

LISZT: Piano Concerto No. 1 in E-flat major, S. 124

LISZT: Hungarian Fantasy

Károly Mocsári piano

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **Gergely Dubóczyk**

“For my sixtieth birthday, I thought I would surprise myself and the audience with piano concertos by Ferenc Liszt, the composer I feel closest to, and at the same time pay tribute to the memory of the person I consider the greatest pianist, Zoltán Kocsis, who would have been 70 this year.” This is Károly Mocsári’s way of drawing the attention of the public to his remarkable concert. In fact, the pianist established a lifelong friendship with Zoltán Kocsis at the Liszt Academy. Both artists were devoted to the works of Ferenc Liszt, something that is evident in the choice of programme for this commemorative concert: as well as the two great piano concertos, the E-flat major and A major, there are two other iconic pieces in which the focus is on the interplay of orchestra and piano. *Dance of the Dead* (Totentanz) was partly inspired by a fresco in Pisa; the composer worked on it for more than 15 years until its debut in 1865. It is structured on one of the most famous Gregorian plainsongs, the *Dies Irae* motif, which is evident in countless works from Berlioz’s *Symphonie fantastique* to Rachmaninov’s *Rhapsody on a Theme of Paganini*. It is a particularly virtuoso composition, a true test of the performer, as is *Hungarian Fantasy* evoking folk melodies, which premiered in Pest in 1853 with Ferenc Erkel conducting and solo by Liszt’s later son-in-law, Hans von Bülow.

CONCERTO BUDAPEST

concertobudapest.hu

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

